

Hogy tehető hatékonyabbá a társadalmi részvétel a környezeti hatásvizsgálatokban?

Hogy tehető hatékonyabbá a társadalmi részvétel a környezeti hatásvizsgálatokban?

Ajánlások az Association Justice and Environment tapasztalatai alapján

A nyilvánosság részvétele kritikus fontosságú a környezeti hatásvizsgálatokban (KHV), mivel a helyi közösségek tagjai releváns információval rendelkeznek a tervezett projekt helyszínéről, annak adottságairól, a környezetvédelmi civil szervezetek pedig holisztikus megközelítést képviselnek az engedélyezési eljárásban, amely egyébként inkább a beruházó érdekeire koncentrálna. Felmerül azonban a kérdés, hogy a nyilvánosság részvétele elég hatékony-e: időben tájékoztatják-e az eljárásról a nyilvánosság tagjait és szervezeteiket? Elegendő időt kapnak-e arra, hogy mérlegeljék a javasolt projekt várható környezeti hatásait? Végeredményben van-e tényleges beleszólásuk a döntéshozatali eljárásba, vagy a hatóságok csak egy újabb eljárási kötelezettséget akarnak kipipálni a nyilvánosság formális bevonásával?

Az Association Justice and Environment (JandE) környezetvédelmi jogászai 14 európai országban figyelemmel kísérik a környezeti hatásvizsgálat nemzeti és európai szintű jogi gyakorlatának új fejleményeit és felhívják a figyelmet a hatékonysággal kapcsolatos felmerülő problémákra, s gyűjtik az e területen bevált gyakorlatokat¹.

A környezeti hatásvizsgálat (KHV) során a nyilvánosság részvételének megtervezésekor mind a hatóságoknak, mind a nyilvánosság tagjainak tisztában kell lenniük a következőkkel:

- milyen döntés születhet az eljárás egyes szakaszaiban, s ezeknek mi a joghatása;
- az eljárással kapcsolatos valamennyi szükséges információ elérhetősége;
- a projektre és annak várható hatásaira vonatkozó valamennyi szükséges információ elérhetősége;
- a nyilvánosság részvételi lehetőségei a döntéshozatal egyes szakaszaiban, az alkalmazandó eljárások, a betartandó határidők;
- az egyes eljárási szakaszokban megvitatandó és eldöntendő lehetőségek, szem előtt tartva, hogy a hatóságoknak nyitottnak kell lenniük arra, hogy a nyilvánosság által benyújtott vélemények és észrevételek eredményeként felmerülő új lehetőségeket is figyelembe vegyék;
- a nyilvánosságnak az eljárás további lépéseiről történő tájékoztatásának módja;
- a döntéshozatalban részt vevő különböző szervek szerepe, beleértve a nyilvánosság részvételi eljárás különböző feladataiért és szakaszaiért felelős személyeket és elérhetőségüket;
- az egyes, eljárásban hozott döntésekkel szembeni jogorvoslati lehetőségek;
- a nyilvánosság számára az információhoz való hozzáférés, illetve a jogorvoslat költségei. Ha vannak eljárási költségek, a költségek ütemezését és becsült összegét alaposan meg kell fontolni. Szem előtt kell tartani, hogy akár szakértői véleményekre is szükség lehet ahhoz, hogy a nyilvánosság érveit a hatóságok (és a bíróságok) érdemben figyelembe vegyék, és a szakértői díj viszonylag magas lehet.

---

¹ https://justiceandenvironment.org/publications/?selection_2=environment-impact-assessment

A hatóságok elsődleges feladata a nyilvánosság részvétele tekintetében, hogy

- biztosítsa a nyilvánosság számára az időben történő és érdemi részvételhez szükséges valamennyi információt;
- bemutassa a projekt jelentőségét annak a környezetvédelmi, társadalmi-gazdasági hatásai szempontjából;
- támogassa a résztvevőket abban, hogy megértsék az ügy minden lényeges következményét, különösen a környezeti hatástanulmány nem technikai jellegű összefoglalóján keresztül;
- tisztességes eljárást folytassanak le, amelyben minden fél tisztességes bánásmódban részesül, beleértve a közmeghallgatás időpontjának és helyszínének megválasztását is;
- a nyilvános észrevételeket figyelembe vegyék döntésükben, és az indokolásban ténybeli, szakmai (több, az ügyben releváns szakterületet érintő) és jogi szempontok alapján elemezzék azokat;
- felhívja valamennyi résztvevő figyelmét a jogorvoslat lehetőségeire és feltételeire.

2024-ben a JandE jogászai közzétették² az Ausztriában, Bulgáriában, Horvátországban, Észtországban és Magyarországon szerzett tapasztalataik összefoglalását, amely ajánlásokat és módszereket tartalmaz a KHV-eljárásokban való részvétel hatékonyságának javítására. A jelen dokumentum az ajánlások rövid áttekintése, mely hasznos lehet a nyilvánosság tagjai³ és a hatóságok számára.

---

²https://justiceandenvironment.org/wp-content/uploads/2024/11/Effectiveness-of-public-participation-in-environmental-impact-assessment_final.pdf

Kulcskérdés	Ajánlásaink	
	A hatóságok részére	A nyilvánosság tagjai részére
<i>Időzítés - A nyilvánosság megfelelő időben történő részvételéhez strukturált, jól megtervezett eljárásokra van szükség.</i>	<p>Hosszabb határidők kitűzése, hogy a nyilvánosságnak több ideje legyen érdemben hozzájárulni az eljáráshoz.</p> <p>A helyi közösségeket és környezetvédelmi szervezetek mielőbbi értesítése. Az értesítés módjának és eszközeinek megválasztásakor a résztvevők igényeit is figyelembe kell venni. A közzétett információknak könnyen megtalálhatónak, könnyen hozzáférhetőnek és világosan strukturálnak kell lenniük.</p>	<p>A hivatalos weblapok folyamatos figyelemmel kísérése a KHV szempontjából releváns ügyek időben történő megismerése és a korai részvétel érdekében.</p> <p>A nyilvánosság tagjainak és egyesületeik számára javasolt a környezetvédelmi hatóságok és a helyi önkormányzatok kommunikációs csatornáit követni, hogy már a KHV-eljárások kezdetén lehetőségük legyen a részvételre.</p>
<i>A nyilvánosság észrevételeinek érdemi figyelembe vétele</i>	<p>A nyilvánosságtól érkező információkat, észrevételeket, indítványokat szakmai és jogi értékelésnek kell alávetni. Az első lépés a nyilvánosság által a KHV-ügyben felvetett tények és észrevételek ellenőrzése. Amennyiben az észrevétel a tényállás szempontjából releváns, de nem kielégítően alátámasztott, a hatóságnak további bizonyítékokat kell kérnie a tényállítások alátámasztására.</p> <p>A hatóságoknak tisztában kell lenniük azzal, hogy a helyi közösségek és a civil szervezetek rendelkezésére álló eszközök nem mindig elegendőek a tökéletes bizonyítékok felhozatalához - a hatóság feladata a résztvevők</p>	<p>A környezeti hatástanulmányt, a KHV alapját képező dokumentációt a kérelmező által megbízott szakértők állítják össze. A környezetvédelmi civil szervezetek, a helyi közösségek sok esetben nem tudják maguk felmérni az engedélyeztetni kívánt tevékenység/létesítmény valamennyi várható környezeti és egyéb hatását, következményeit, s így nehezen tudnak érdemi észrevételeket tenni. Emiatt van nagy jelentősége a közérdekű környezetvédelmi jogászok segítségének és független környezetvédelmi szakértők bevonásának.</p>

	<p>által említett érdemi érvelés megszilárdítása a tényállás tisztázása keretében. A civil szervezetek szakértői olyan átfogó szakmai rálátással rendelkezhetnek, amelyek gyakran a nemzetközi hálózataik tapasztalataiból származnak. A hatóságoknak ezeket a véleményeket is figyelembe kell venniük, ha ezek új megvilágításba helyezik az ügyet.</p> <p>Jogi érveket a nyilvánosság is benyújthat, és a hatóság felelőssége, hogy értékelje az összes tényt, szakértői véleményt és érvet, függetlenül attól, hogy mely érdekelt fél hozta fel azt.</p> <p>A hatóságnak alaposan meg kell indokolnia, hogy a nyilvánosságtól származó információkat hogyan vették figyelembe, vagy miért hagyták azt az adott esetben figyelmen kívül.</p>	
<p><i>A szakértői vélemények minőségének biztosítása</i></p> <p><i>A környezeti hatástanulmányt (KHV) a projektgazda (a beruházó) készíti el. Ezért a szakértői kompetenciák megfelelő ellenőrzési mechanizmusa kulcsfontosságú a környezetvédelmi engedélyezés során a helyes döntés meghozatalához.</i></p>	<p>A hatóságoknak szoroson figyelemmel kell kísérni a közreműködő szakértő tevékenységét az eljárásban. A hatóságok jogosultak további (független) szakértőket kirendelni azokban az esetekben, amikor kétségek merülnek fel a KHV dokumentációban szereplő nyilatkozatok kapcsán. Továbbá a téves, elfogult vagy kiemelkedően rossz minőségű szakértői anyagokkal kapcsolatban igénybe kell venni a rendelkezésre álló, a szakértőkre vonatkozó figyelmi eljárás indítványozásának lehetőségét.</p>	

<p><i>A KHV szabályainak integrált megközelítése</i></p>	<p>A KHV-jogszabály a jogrendszer szerves részét képezi, és ezer szállal kötődik a többi jogterülethez. A hatóságoknak biztosítani kell a környezetvédelmi és a nem feltétlenül környezetvédelmi, de azzal szorosan összefüggő ágazati jogszabályok figyelembevételét is a döntésük meghozatala során.</p>	<p>A rendszerszintű megközelítés a KHV-eljárásokban részt vevő, érintett nyilvánosság céljait is szolgálhatja. Az alkotmányos követelményekre való közvetlen hivatkozás a közigazgatási eljárásokban nem mindig sikeres, de a fenntartható fejlődés elveire való hivatkozásokkal együtt, amelyek többnyire az elsődleges uniós jogszabályokban és a nemzeti környezetvédelmi jogszabályokban vannak rögzítve a jogorvoslatokban hatékonyabban felhasználhatók már. A fenntartható fejlődés valamennyi elvére, különösen az elővigyázatosság elvére és a szennyező fizet elvére széles körben hivatkoznak az Európai Bíróság ítéletei is.</p>
<p><i>Kapacitásépítés</i></p>	<p>A nyilvánosság részvételének minősége és hatékonysága nagyrészt a környezetvédelmi hatóságok felelőssége. A hatóságoknak információkkal kell segíteniük az érintett nyilvánosságot általános és eseti jelleggel is.</p> <p>A helyi közösségek és a környezetvédelmi civil szervezetek részére a hosszú távú, folyamatos tevékenységükhöz, tapasztalatgyűjtéshez, hálózatépítéshez és az egyes ügyekben való aktív részvételhez pénzügyi és intézményi segítséget kell nyújtani.</p> <p>A kapacitásépítés rendszere csak akkor megfelelő, ha a hatóságok odafigyelnek a jelekre, amikor a KHV ügyekben való részvételük miatt zaklatják, fenyegetik a tagokat</p>	<p>A mainstream környezetvédelmi civil szervezetek releváns és többféle szerepet is játszhatnak a kisebb szervezetek, helyi közösségek kapacitásépítésében. E civil szervezetek nagy előnye, hogy függetlenek és átfogó tapasztalatokkal rendelkeznek környezetvédelmi ügyekben és a különböző helyi csoportokkal való együttműködés terén.</p>

	és egyesületeket.	
<i>A társadalmi részvételre vonatkozó iránymutatások kidolgozása és aktualizálása</i>	A nyilvánosság környezeti döntéshozatalba való bevonásának legmegfelelőbb technikái az adott eset körülményeitől függenek, és azokat az adott körülményekhez kell igazítani. A nyilvánosság KHV-eljárásokban való részvételének gyakorlatára vonatkozó végrehajtási iránymutatások és ezek folyamatos aktualizálása hatékonyabbá tehetik a KHV-jogszabályok alkalmazását.	A környezetvédelmi civil szervezeteknek érdemes tisztában kell lenniük a vonatkozó, a nyilvánosság részvételére vonatkozó iránymutatásokkal, és ezeket az információkat át tudják adni kell a KHV-ügyekben részt vevő helyi közösségek részére is.
<i>Rendszeres visszajelzés a nyilvánosság részvételének hatékonyságáról</i>	A hatóságoknak rendszeresen általános értékelést érdemes készíteniük a nyilvánosság részvételének hatékonyságáról. Az értékelés figyelembe veheti a nyilvánosság bevonását elősegítő eljárások hatékonyságát, valamint a bevonás döntéshozatali folyamatban való felhasználásának hatékonyságát.	A környezetvédelmi civil szervezeteknek saját tapasztalataik, ügyeik alapján célszerű szintén összeállítaniuk a nyilvánosság részvételére vonatkozó statisztikáikat és esettanulmányaikat, hogy az eredményeket megvitathassák a hatóságokkal és más civil szervezetekkel.
<i>A társadalmi részvétel társadalmi támogatása</i>	A nyilvánosság KHV-eljárásokban való részvételének eredményeit és hatékonyságát célzott médiakampányok révén a döntéshozók és a nagyközönség elé kell tárni. Ha a KHV-ügyekben egyre inkább tudatosul a hosszú távú, szisztematikus döntések fontossága, akkor a politikusok, az állami intézmények, a közpénzfizetők forrásokat fognak erre a kérdésre fordítani. Emellett, ha a társadalom felismeri, hogy a nyilvánosság részvétele a KHV-ban kulcsfontosságú tényező, a civil szervezetek több	A környezetvédelmi civil szervezetek stratégiai tevékenységei között prioritásként kell kezelni a nyilvánosság KHV-eljárásokban való részvételének tudatosítását és támogatását.

	információs, pénzügyi és intézményi támogatást kaphatnak a részvételi jogok gyakorlásához.	
<i>z erőforrások kezelése</i>	<p>Mind a hatóságok, mind a nyilvánosság tagjainak erőforrásai korlátosak, ezért a részvételi eszközök és technikák rugalmas megválasztása, a döntés jellegéhez és kontextusához való igazítása növeli a nyilvánosság részvételének hatékonyságát.</p> <p>Az alkalmazott eszközöknek és technikáknak arányban kell állniuk a döntés összetettségével és potenciális hatásával.</p> <p>A közmeghallgatások időpontjának és helyszínének kiválasztása a KHV egyik legfontosabb eljárási szakasza, amely a beruházó és még a környezetvédelmi hatóságok számára is igen nehéz. A felháborodott lakosokkal való szembenézés, akiknek nyugodt életét megzavarják, és akiknek ingatlanjai hamarosan elveszíthetik értékük nagy részét, nem kellemes élmény, arról nem is beszélve, hogy a beruházónak bizonyos kérdésekben együtt kell működnie leendő szomszédjaival. A sok évig húzódó jogviták, a hatósághoz intézett sorozatos lakossági panaszok kellemetlenséget jelenthetnek a vállalat számára, és negatívan befolyásolhatják a társadalmi és gazdasági megítélését, jó hírnevét.</p>	<p>A nyilvánosság tagjai, szervezetei számára is javasoljuk, hogy dolgozzanak ki egy részvételi cselekvési tervet, amely a következőkre terjed ki</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lehetséges intézkedések (jogi és nem jogi lépések) • Az egyes lépések időbeli ütemezése • Az egyes lépések címzettjei (hatóság, bíróság, üzemeltető, szakértő, helyi önkormányzat stb.) • Érintett nyilvánosság, érintettek (pl. nem kormányzati szervezetek, önkormányzatok, közösségi tagok, önkéntes szakértők) összegyűjtése • Szükséges erőforrások (idő, költség, szakértelem) felmérése • Felelősségi körök/feladatok személyekhez rendelésre - kapcsolattartási adatok rögzítése

A KHV a környezetvédelem egyik legfontosabb jogi eszköze, s a nyilvánosság tagjai igyekeznek érdemben befolyásolni a jelentős környezeti hatásokkal járó beruházások környezetvédelmi engedélyének tartalmát az egyes nehézségek ellenére is. A hatóságok és a beruházók a projektben gyakran nem veszik figyelembe a nyilvánosság érveit, és inkább megpróbálják visszaszorítani a nyilvánosság részvételét, illetve a jogszabályban előírt minimumra korlátozzák azt. Véleményünk szerint a megfelelő részvételi lehetőségek kialakítása révén lenne esély a nyilvánosság (beleértve a helyieket és az őket támogató környezetvédelmi civil szervezeteket), a befektetők és az illetékes hatóságok közötti gyümölcsöző együttműködésre.

- 📍 Udolní 33, Csehország
- ☎ +36 1 322 8462
- ✉ info@justiceandenvironment.org
- 🌐 justiceandenvironment.org

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or CINEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.